

SUSKUNLUK SARMALI KURAMI VE ELISABETH NOELLE-NEUMANN'IN ÖZGEÇMİŞİ

* Süleyman IRVAN

Elisabeth Noelle-Neumann, medya ve kamuoyu ilişkisini anlamaya ve açıklamaya yönelik olarak geliştirdiği ve **suskunluk sarmalı** adını verdiği kuramla 1980'li yıllarda medya araştırmalarında güçlü etkilere geri dönüşün öncülüğünü yaptı. Noelle-Neumann'ın en önemli özelliği, uzun yıllar kamuoyu araştırmaları yapan bir uygulamacının kendi araştırmalarının sonuçlarından yola çıkarak bir kamuoyu kuramı inşa etmesidir. Bu yazıda, Noelle-Neumann'ın kamuoyu kavramına bakışı, suskunluk sarmalı kuramının temel varsayımları, varsayımların geçerliliği üzerinde durulacak ve son olarak da Noelle-Neumann'ın özgeçmişinin kuram üzerinde bir etkisi olup olmadığı tartışılacaktır.

1. Noelle-Neumann'ın kamuoyuna bakışı:

Elisabeth Noelle-Neumann kamuoyu konusundaki yaklaşımları iki temel gruba ayırır: usallık (rasyonelite) olarak

* Araş.Gör., Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

kamuoyu ve toplumsal denetim olarak kamuoyu (Noelle-Neumann, 1995: 34). Kamuoyunun oluşumunu ussallıkla açıklayanlar, genelde kavramın aşikar anlamından yola çıkmaktadırlar. Örneğin Hans Speier'e göre kamuoyu, "hükümetin eylemlerini, üyelerini veya yapısını etkilemek ya da belirlemek hakkına sahip olduklarını düşünen halkın kendilerini ilgilendiren konularda özgürce ve açık biçimde ifade edilen kanaatleridir" (Speier, 1995: 26). Bu tanıma göre kamuoyu, yurttaşlardan hükümete doğru bir iletişimdir. Kamuoyunun özgürce oluşabilmesi için aşağıdan yukarıya doğru hareket eden bu kanalın açık olması gerekmektedir. Eğer hükümet kanaatlerin özgürce oluşumunu ve ifade edilmesini engellerse kamuoyu oluşamaz. Dolayısıyla, düşünce ve kanaat açıklama özgürlüğünün olmadığı otoriter rejimlerde kamuoyundan söz etmek mümkün değildir (Speier, 1995: 27). James Bryce da kamuoyunu "tartışmalı siyasal sorunların ussal tartışması"na indirgemektedir (Noelle-Neumann, 1995: 36).

Oysa Noelle-Neumann kamuoyunu rasyonel tartışma süreçlerinden ortaya çıkan bir kanaatler toplamı olarak tanımlama eğiliminde değildir. Ona göre kamuoyu, bir toplumsal denetim aracıdır. Temelinde kitle toplumcu bir bakış açısını yansıtan bu görüş, kamuoyunu toplumdaki odayışmayı ve uyumu sağlayan bir güç olarak algılar (Noelle-Neumann, 1995: 44). Şöyle bir kamuoyu tanımı yapar: "Kamuoyu, dışlanma riski taşımaksızın kamu önünde açıklanan kanaatler ya da dışlanmaktan kaçınmayı arzulayan birisinin açıklamak zorunda olduğu kanaatlerdir" (Noelle-Neumann, 1995: 46). Görüldüğü gibi, Noelle-Neumann'ın kamuoyu kavramının en belirleyici ögesi, toplumdan dışlanma korkusudur. Ona göre,

toplumsal bir denetim aracı olan kamuoyu, toplumdaki herkesi etkilemektedir. Etkilemektedir çünkü dışlanma tehdidi ve dışlanma korkusu söz konusudur. Oydaşmadan yana olanlar, oydaşmadan yana olduklarını göstermek için kanaatlerini açıklamak durumundadırlar. Oydaşmadan yana olmayanlar ise, dışlanma korkusu duydukları için kendi görüşlerini açıklamaktan kaçınmak zorundadırlar. Dolayısıyla açıklanmayan görüşler kamuoyunun bir parçası olamayacaklardır (Noelle-Neumann, 1995: 43).

Noelle-Neumann'a göre, bir tartışmada önemli olan şey argümanların niteliği değil, argümanları dile getiren tarafların algılanan gücüdür. Karşıt kampı tehdit edebilecek kadar güce erişen tarafın argümanı, niteliksiz de olsa galip gelecektir (Noelle-Neumann, 1995: 43-44). Açıkçası, bu tür bir kamuoyu kavramlaştırma, demokrasiyi karşıt fikirlerin kendilerini ifade olanağı bulabildikleri serbest düşünce pazarı anlayışına dayandıran bir düşünceyle çalışmaktadır.

2. Susunluk sarmalı kuramına doğru:

Elisabeth Noelle Neumann, kocası Erich Peter Neumann ile birlikte İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından **Allensbach Institut für Demoskopie** isimli kamuoyu araştırma enstitüsünü kurmuş ve o dönemden itibaren Hristiyan Demokrat Parti adına birçok seçim araştırması yapmıştır. Uluslararası arenaya 1974 yılında çıkar. **Journal of Communication**'da yayımlanan "The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion," makalesi büyük yankı uyandırır (Noelle-Neumann, 1974: 43-51).

Noelle-Neumann, suskunluk sarmalı fikrine nasıl ulaştığını şöyle anlatır (Noelle-Neumann, 1991: 258): "1965 yılının sonbaharında, Allensbach kamuoyu araştırma kurumunun başkanı olarak Almanya federal seçimleri üzerinde araştırmalar yapıyordum. Araştırmam esnasında sürpriz bir bulgu elde ettim. Altı ay süresince iki büyük partinin oy desteği birbirine çok yakındı. Ancak seçimleri kimin kazanacağına ilişkin beklentilerde dramatik sayılabilecek bir değişim sözkonusuydu. İlk anketler yapıldığında beklentiler hemen hemen eşit düzeydeydi, ancak altı ay sonra yani seçime iki ay kala Hristiyan Demokratların seçimleri kazanacağı yönündeki beklentilerde büyük artış oldu. Seçimlerin hemen öncesinde başa baş giden yarış çözüldü ve oy eğilimleri beklentiler yönünde değişti. Seçime iki hafta kala Hristiyan Demokratlar dört puan kazanırken, Sosyal Demokratlar 5 puan geriledi. Seçimleri Hristiyan Demokratlar dokuz puan farkla kazandılar."

Aslında bu farkın olmayı bandwagon (gözde olana yönelme) kuramıyla açıklamak mümkündür. Seçim dönemi araştırmalarında bandwagon etkisinden ilk olarak Paul Lazarsfeld ve arkadaşları söz etmekteydiler. **The People's Choice** (Halkın Tercih) isimli ilk bilimsel seçim dönemi araştırmasında araştırmacılar deneklerin beklentilerini de soruyorlardı. Özellikle kampanyanın başlangıcında hangi partiye oy vereceğini kararlaştırmamış, ama hangi adayın seçimi kazanacağını tahmin etmiş kişilerin ankete verdikleri yanıtlardan yola çıkarak şunları söylüyorlardı: "Mayıs ayında oyunun rengini henüz belirlememiş seçmenler, kazanacağını söyledikleri adaya göre sınıflandırılabilirler. Ekimde bu

insanların bir kısmı hangi adaya oy vereceğini belirlemişti. Daha sonraki oy verme niyeti, kişinin daha önceki beklentisini izliyordu... Belki de bazı insanlar kafalarında kime oy vereceklerinin kararını kısmen vermişlerdi, ancak oy niyeti olarak belirtmek yerine beklenti biçiminde açıklamak daha az riskli görünebilirdi. Ayrıca, bir adayın kazanma şansının arttığına duyulması kişide halihazırda varolan eğilimleri harekete geçirmiş olabilirdi. Bazı kişiler ise, doğrudan doğruya kazanana oy verme niyetinde olduklarını açık açık söylüyorlardı" (Lazarsfeld, v.d., 1968: 107-108). Araştırmacılara göre, kampanya başlangıcında oyunun rengini belirlememiş olanlardan Cumhuriyetçi adayın kazanacağını söyleyenlerin yüzde 52'si bu partinin adayına; Demokrat Parti adayının kazanacağını söyleyenlerin yüzde 69'u da Demokrat Parti'nin adayına oy vermeye karar vermişti. Demokrat Parti lehindeki yönelim ise genel yönelimle açıklanabilir. Kampanyanın başlangıcından itibaren Cumhuriyetçi Parti'ye oy vereceklerini söyleyen seçmenlerin önemli bir kısmı bile seçimleri Demokrat Parti adayı Roosevelt'in kazanacağını söylüyordu.

Ancak gözde olana yönelme etkisini dikkatli biçimde değerlendirmek gerekmektedir. Örneğin 1991 genel seçimleri öncesinde yapılan kamuoyu yoklamaları Doğru Yol Partisi'nin yarışı önde bitireceğini gösteriyordu. Nitekim öyle de oldu. Ancak kesin sonuçlar, gözde olana yönelme olduğu şeklindeki iddianın aksine, kamuoyu yoklamalarında belirtilen oranlara çok yakın çıktı. Örneğin Gallup araştırma şirketi DYP'nin yüzde 27.9 (Başçı, 1993: 204); Konda yüzde 28.64 (İrvan, 1993: 218); Sonar yüzde 28.2 (Sazak, 1993: 230) oy alacağını

tahmin etmişlerdi. DYP'nin oyu yüzde 27 olarak gerçekleşti. Eğer son anda gözde olana doğru bir yönelme gerçekleşmiş olsaydı, DYP'nin oyu daha yüksek düzeyde çıkmalıydı.

Noelle-Neumann suskunluk sarmalı kuramını 1972 Almanya Federal seçim sonuçları üzerine inşa eder. 1972 yılında seçimi Sosyal Demokratlar kazanmıştır. Yazılarında hiçbir zaman belirtmemiş olmasına karşın, Hristiyan Demokrat Partisine danışmanlık yapan Noelle-Neumann (Simpson, 1996: 160-161), 1972 seçimlerinde Sosyal Demokratların neden kazandığını ve Hristiyan Demokratların neden kaybettiğini bir kuram geliştirerek açıklar. Kuramın en önemli varsayımı bir toplumda egemen değerlere bağlılığın ve temel sorunlar karşısında sağlanan oydaşmanın yaşamsal öneme sahip olduğu şeklindedir (Noelle-Neumann, 1997: 226).

Suskunluk sarmalı kuramının temel önermeleri şunlardır:

1. Toplum, oydaşmadan sapan bireyleri dışlamakla tehdit eder.
2. Bireyler sürekli olarak dışlanma korkusu içinde yaşarlar.
3. Bu dışlanma korkusu, bireylerin her an fikir iklimini değerlendirmeye çabalamalarına yol açar.
4. Bu değerlendirmelerin sonuçları, kamu önündeki davranışların sergilenmesini ve fikirlerin açıkça ifade edilmesini ya da gizlemesini etkiler.
5. Kamuoyunun oluşumunu, sürdürülmesini ve değiştirilmesini açıklayabilmek için bu dört varsayımı da göz önünde tutmak gerekir (Noelle-Neumann, 1997: 227-28).

Bu temel önermeleri ayrıntılı olarak ele alalım.

-Dışlama tehdidi: Birinci önerme, toplumda daima hemen her konuda bir oydaşma olduğunu ima etmektedir. Noelle-Neumann bu düşüncüyü grup dinamikleri konusunda yapılan araştırmalardan edinmiştir. Bir makalesinde grup dinamikleri konusunda yapılan araştırmalara değinir. Örneğin Cartwright ve Zander, grubun, grup normlarına aykırı davranan bireyleri önce ikna etmeye çalıştığını, ikinci aşamada dışlamakla tehdit ettiğini ve son aşamada da gruptan dışladığını belirtmektedirler (Aktaran, Noelle-Neumann, 1991: 261-262). Ancak bu alanda yapılan deneysel çalışmalar hep aynı türden sonuçlar vermemektedir. Moscovici, grup içinde bir çatışma söz konusu olduğunda grubun bu çatışmayı tartışma aracılığıyla gidermeye çalıştığını, tartışma sonucunda da ya oydaşmayı yeniden sağladığını ya da yeni bir oydaşma yarattığını söylemektedir (Aktaran, Price, 1992: 75). Yani grubun sahip olduğu değerler ve normlar üzerinde grup üyelerinin oydaşma sağlamış olmaları gerekmektedir, ancak bu oydaşma Noelle-Neumann'ın savunduğu gibi tehditle değil tartışmayla sağlanmaktadır. Ayrıca oldukça türdeş yapıdaki gruplar için geçerli olan oydaşma durumunu toplumsal düzeye taşıyarak genelleştirmek de pek mümkün görünmemektedir. Toplumun oydaşma dışı görüşlere sahip kişileri dışlamakla tehdit etmesi olsa olsa otoriter rejimlerde görülebilir. Örneğin, yüzde 35 düzeyinde bir oy alarak iktidarı ele geçiren Hitler'in kısa bir süre içinde tüm Almanları Nazileştirmesini bu tehditle açıklayabilirdik. Yine aynı şekilde, rejim muhaliflerini bırakınız tehdit etmeyi birer birer öldüren Humeyni İran'ında rejime muhalefetin ne anlama geldiğini biliyoruz. Ama demokratik ülkeler, en azından teoride karşıt fikirlerin korkmadan

açıklanmasını demokratik sistemin bir göstergesi olarak görürler. Basın özgürlüğünün en önemli özgürlüklerden birisi olarak görülmesinin temel nedeni, farklı fikirleri kamusal alana taşıyabilme potansiyeline sahip olmasıdır.

-Dışlanma korkusu: Acaba bireyler sürekli olarak dışlanma korkusu içinde mi yaşamaktadırlar? Noelle-Neumann dışlanma korkusu konusunda sosyal psikolog Asch'ın yaptığı grup normlarına uyma deneylerine gönderme yapar. Bu laboratuvar deneylerinde Asch belirli sayıdaki gruplara "çizgi uzunluğu testi" uygular. Gruba gösterilen kartlardan birinin üzerinde farklı uzunlukta üç çizgi vardır. Diğer kartta da bu üç çizgiden birisiyle eşit oranda tek çizgi vardır. Grubun içinden yalnızca bir kişi durumdan haberdar değildir. Diğer üyeler hep yanlış cevap verirler. Durumdan haberdar olmayan kişi de çoğu kez grup kararına uymaktadır (Kağıtçıbaşı, 1992: 56-57). Noelle-Neumann bu bulguları dışlanma korkusunun kanıtları olarak değerlendirir. Oysa benzer konularda yapılan deneyler, grup içinde aykırı düşüncelerin varlığının bilinmesi durumunda bu görüşlerin dile getirildiğini ortaya koymaktadır (Price ve Allen, 1990: 372). Ayrıca, hiçbir demokratik toplumda belirli bir konudaki görüşlerin tümüyle türdeş olamayacağını unutmamak gerekir. Oysa Noelle-Neumann bu savını en çok çeşitliliğin olması gereken seçim dönemi yayınları üzerine oturtmaktadır. Noelle-Neumann özellikle televizyon yayınlarını hedef almaktadır. O'na göre, medyanın etkilerinin sınırlı olduğunu öne süren çalışmalar, televizyon öncesi dönemde yapılmıştır. Televizyon, hem sesi ve görüntüyü birlikte verdiği için hem de seçici açık kalmayı ve algılamayı

ortadan kaldırdığı için daha güçlü bir araçtır. Dahası, olaylara ve sorunlara ilişkin yayınlarında büyük oranda tekseslilik söz konusudur (Noelle-Neumann, 1980: 658).

-Fikir ikliminin değerlendirilmesi: Noelle-Neumann, insanların dışlanma korkusu yüzünden sürekli olarak fikir iklimini gözlediklerini ileri sürmektedir. Suskunluk sarmalı kuramına göre, dışlanma korkusu insanları toplumda varolan fikir iklimi içindeki değişik tutumların durumu hakkında bilgi sahibi olabilmek için medyaya yöneltmektedir. Dolayısıyla medya bireysel fikirlerin oluşumu üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahip olmaktadır. Zaten Noelle-Neumann da suskunluk sarmalı kuramını medyada güçlü etkilere geri dönüş biçiminde sunmuştur (Aktaran, Katz, 1983: 89).

Noelle-Neumann bir makalesinde medyanın kamuoyunu etkilemede güçsüz kaldığı biçimindeki araştırma bulgularının gerçeği hiçbir zaman yansıtmadığını söyler. Noelle-Neumann'a göre, araştırmacıların sürekli olarak zayıf etki bulgularıyla ortaya çıkmalarının en önemli nedeni medya sektöründen gelen baskıdır. Ona göre, gazeteciler medyanın zayıf etkilere sahip olduğunu söyleyen bilimsel kuramları tercih etmektedirler, çünkü böylece toplumda meydana gelen kötülüklerden sorumlu olmaktan kurtulmaktadırlar. Ayrıca, güçlü etkiler saptayan araştırmalar gazetecilerin nesnellik iddialarına gölge düşürmektedir (Noelle-Neumann, 1983: 161). Noelle-Neumann bu savına örnek olarak Lazarsfeld ve arkadaşları tarafından yapılan **The People's Choice** (Halkın Tercih) araştırmasını verir. Ona göre araştırmacılar elde ettikleri bulguları seçmeli olarak aktarmışlar, bir anlamda

bilimsel sansür uygulamışlardır. Dile getirdiği konu da, medya içeriğiyle, seçmenlerin medya tercihleri arasındaki çelişkidir. Çalışmada hem radyo, hem gazete ve hem de dergilerde Cumhuriyetçi Parti yanlısı yayınlar Demokrat Parti yanlısı yayınların iki katı kadardır. Çalışmada bu açıkça belirtilmesine karşın bir başka bölümde her partinin bir iletişim aracı olduğu belirtilmekte, Cumhuriyetçi seçmenlerin gazeteleri, Demokrat seçmenlerin de radyoyu enformasyon kaynağı olarak seçtikleri söylenmektedir. Yani örneğin radyo açık biçimde Cumhuriyetçi ağırlıklı yayın yapmasına karşın Demokratlar tarafından tercih edilmektedir (Noelle-Neumann, 1983: 160). Aslında bu bulgular susunluk sarmalı kuramını çürütmektedir. Çünkü, eğer Noelle-Neumann'ın varsayımları doğru olsaydı, medyanın ağırlıklı olarak Cumhuriyetçi yanlısı yayın yaptığı bir ortamda Demokrat Parti adayı Roosevelt'in seçimi kazanmaması gerekirdi. Oysa öyle olmadı. Dahası, özgün araştırma biraz ayrıntılı olarak incelendiğinde başka olgularla karşılaşılıyor. Kitabın 13. bölümünde medyada yer alan haberler, yanlılıklarına göre çizelge halinde verilmiştir (Lazarsfeld v.d., 1968: 112).

Çizelge 1: Amerikan Medyasında partizanlık

	<i>Gazete</i>	<i>Radyo</i>	<i>Dergi</i>
Cumhuriyetçi	%54	%54	%58
Wilkie yanlısı	18	17	34
Roosevelt karşıtı	36	37	24
Demokrat	%26	%29	%10
Roosevelt yanlısı	15	16	10
Wilkie karşıtı	11	13	9
Yansız	%20	%17	%23

Şimdi çizelgeyi başka bir biçimde okuyalım. Çizelgeye göre, Roosevelt kampanyanın odağında yer almaktadır. Yani kampanya aslında Roosevelt karşıtlarıyla Roosevelt yanlıları arasında geçmiştir. Medya seçim gündemini Roosevelt üzerine kurmuştur. İkinci dünya savaşının çıkması gibi oldukça belirleyici etmenler bir yana bırakılırsa, sadece bu çizelgedeki verilerden yola çıkarak şöyle bir saptama yapabiliriz: Medya ağırlıklı olarak Roosevelt üzerinde yoğunlaştığı için, Roosevelt'in değişik sorunlara yaklaşımı daha belirgin biçimde aktarılmıştır. Bu da adayı daha avantajlı bir konuma getirmiştir. Çünkü biz gündem koyma araştırmalarından biliyoruz ki, medya bizim ne düşüneceğimizi değil ama ne hakkında düşüneceğimizi belirleyebilmektedir. Yani bir kişinin olumsuz biçimde yansıtılması olumsuz değerlendirmelerle sonuçlanmayabilir. Önemli olan, kişinin tartışmanın odak noktası olup olmamasıdır. Yoksa, medyanın yaklaşık yüzde

doksanının olumsuz biçimde yaklaştığı Refah Partisi'nin yüzde 20'nin üzerinde oy almasını açıklayamayız.

-Değerlendirmelerin sonuçları: Noelle-Neumann'a göre, medyanın gücü bu fikir iklimini yansıtmamasından kaynaklanmaktadır. Kendi kanaatlerinin medyada yansıtılan egemen fikir iklimine benzediğini gören insanlar, bu kanaatlerini ifade etmek için cesaret bulurlar. Destek bulamayanlar ise sessiz kalmayı yeğlerler (Waldahl, 1994: 69-70). Noelle-Neumann bu olguyu Almanya örneğinden yol çıkararak şöyle ifade etmektedir:

1. İnsanlar, bir tartışmadaki çoğunluk ve azınlık görüşlerini çarpıtılmış biçimde görebilirler, yani başat medya bakış açısı doğrultusunda görebilirler. Burada Noelle-Neumann'ın kendi yazılarındaki bir çelişkiden söz etmek gerekiyor. Noelle-Neumann'ın 1984 yılında İngilizce olarak yayımlanan kitabında, 1976 yılında yapılan Federal Almanya seçimlerine ilişkin değerlendirmeler yer almaktadır. Noelle-Neumann bu kitabında Almanya'daki gazetecilerin büyük çoğunluğunun sosyal demokrat görüşlere sahip olduğunu, medyada kendi görüşleri doğrultusunda yanlı haber yaptıklarını ve sonuçta da seçmenlerin çoğunluğu gerçekte Hristiyan Demokratları desteklemelerine karşın, medyada yaratılan bu fikir iklimi sonucunda Sosyal Demokratların seçimi kazandığını ileri sürmektedir (Noelle-Neumann, 1984: 167-168). Gerçekten de Almanya'da yapılan bir araştırmaya göre, gazetecilerin yüzde 44'ü merkez sol; yüzde 19'u da merkez sağ görüşlere sahip olduklarını belirtmişlerdir (Kepplinger, 1990: 295). Medya tekelleri çağında acaba medyada yer alan haberler patronların

görüşlerini mi yoksa gazetecilerin görüşlerini mi yansıtmaktadır? ABD'de faaliyet gösteren muhafazakar eğilimli bir araştırma kuruluşu, Amerikalı gazetecilerin çalıştıkları medya kurumlarında kendi liberal gündemlerini ilerletmek için çaba gösterdiklerini ve bunda da başarılı olduklarını kanıtlamaya çalışmaktadır (Bozell ve Baker, 1992). Oysa sermaye elindeki medyanın daima sermaye yanlısı merkez sağ partileri desteklediği konusunda sayısız araştırma yapılmıştır. Benzer çalışmalar Almanya için de söz konusudur. Almanya medyasına ilişkin olarak yapılan analizlerde, gazetelerin büyük çoğunluğunun tekellerin denetimi altında bulunduğu ve bu tekellerin de Hristiyan Demokrat Partisini desteklediği belirtilmektedir (Kleinsteuber ve Wilke, 1992; Schoenbach, 1991; Kleinsteuber ve Peters, 1991).

Çizelge 2: Almanya'da gazeteler ve siyasal yönelimleri (Kleinsteuber ve Wilke, 1992: 93)

Ulusal Gazeteler	Tirajı (1991)	Siyasal yönelimi
Bild	4.300.000	aşırı muhafazakar
Süddeutsche Zeitung	380.000	liberal
Frankfurter Allgemeine Zeitung	360.000	muhafazakar
Welt	220.000	aşırı muhafazakar
Frankfurter Rundschau	195.000	sosyal demokrat/liberal
Tageszeitung	70.000	yeşil/sol

Türkiye'de de Aydın Doğan ve Dinç Bilgin grubuna ait medya kuruluşlarının seçimlerde Anavatan/Doğruyol Partilerini desteklediklerini ve seçimlerin hemen ardından sık sık Anayol baskısı yaptıklarını biliyoruz. Oysa Türkiye'de yapılan bir araştırma, gazetecilerin çoğunluğunun (%51) sosyal demokrat olduğunu gösteriyor (Öke, 1994: 62).

Noelle-Neumann'ın çelişkisi işte bu noktada ortaya çıkmaktadır. Hristiyan Demokratlara danışmanlık yapan Noelle-Neumann, 1982 yılından itibaren sürekli seçim kazanan Hristiyan Demokrat iktidarı döneminde yazdığı hiçbir makalede ne gazetecilerin sosyal demokratiğinden ne de başat medya bakış açısı ile çoğunluk fikirleri arasındaki karşıtlıktan söz etmiştir. Eğer Almanya'da 1980'li yıllardan itibaren özel televizyon kanallarına izin verildiği göz önüne alınırsa ve özel televizyonların da mevcut tekeli yapı içinde konumlandırıldıkları düşünülürse, medyadaki egemen bakış açısının muhafazakar bir yapıda olması gerektiği varsayılabilir. Noelle-Neumann bu konuya hiç değinmemektedir.

2. Toplumdaki çoğunluk kampı, etkili medya tarafından desteklendiği takdirde konuşmak için azınlığa göre daha isteklidir. Bu varsayım Japonya'da yapılan araştırmalarla desteklenmiştir (Tokinoya, 1996: 33-44).

3.Eğer medya azınlık görüşünü desteklerse, çoğunluk kampı sessiz çoğunluk haline gelir.

4.Azınlık, medyanın düşmanca tutumuyla karşılaşırse sessizliğe bürünür.

5.Azınlık, medyadan destek gördüğü takdirde çoğunluktan daha fazla konuşma arzusu duyar, fikir iklimini kendi yararına yorumlar, kendi görüşlerini savunmak için medyanın sağladığı argümanları kullanır (Noelle-Neumann, 1997: 228-29).

3. Noelle-Neumann'ın özgeçmişi ve suskunluk sarmalı kuramının temelleri:

Medyada güçlü etkiler savına yeniden dönüşün öncülüğünü yapan Noelle-Neumann, 1990'lı yılların başında

bir başka tartışmanın daha odak noktasına oturdu. Acaba Noelle-Neumann eski bir Nazi miydi? İlk suçlama 1991 yılında Leo Bogart tarafından yapıldı (Bogart, 1991). Bogart'a göre suskunluk sarmalı kuramının geçerliliğini gösterebilecek en iyi örnek Nazi Almanyasıydı. 1933 yılında oyların yüzde 37'sini alarak iktidara gelen Adolf Hitler, kısa sürede toplumun geri kalanını susturmayı başarmıştı. Ancak, doktora tezini 1939 yılında kamuoyu araştırmaları konusunda yapan Noelle-Neumann, suskunluk sarmalı konulu çalışmalarının hiçbirisinde bu dönemden söz etmiyordu, yani o döneme ilişkin suskunluğunu sürdürüyordu. Oysa suskunluk sarmalına verilebilecek en iyi örnek Nazi Almanyasıydı. Nitekim Fred Fejes, Noelle-Neumann'ın özgeçmişine ilişkin tartışmalar başlamadan önce suskunluk sarmalı konusunda şu yorumu yapmaktaydı: "Eleştirel araştırmanın etkili düşünce kaynaklarından biri olan Frankfurt Okulu teorisyenlerinin önemli bir ilgi alanı da, Nazilerin Alman toplumu ve kültüründe denetimi ele geçirirken nasıl olup da o denli az bir muhalefete karşılaştıkları sorunuydu. Bu soruna ilişkin getirdikleri açıklama kitle toplumu nosyonuna yaslanıyordu. Suskunluk sarmalı modeli, görünüşte kendi tarihi ve geleneğinden uzak bir siyasal ve kültürel düzeni toplumun tamamının kabullenmesinde medyanın nasıl bir iş gördüğünü anlamak konusunda bir alternatif sunmaktadır" (Fejes, 1994: 261).

Şimdi satırbaşlarıyla Noelle-Neumann'ın özgeçmişini ana hatlarıyla irdeleyelim.

Elisabeth Noelle-Neumann 1916 yılında Berlin'de dünyaya geldi. Babası, ekonomik durumu oldukça iyi olan bir

avukattı ve Hitler iktidara geldikten sonra Nasyonal Sosyalist Parti'ye üye oldu. Noelle-Neumann, 19 yaşına geldiğinde (1935) Alman Nasyonal Sosyalist öğrenci derneğine üye oldu ve Nazi yanlısı gençlik dergilerinde yazmaya başladı. 1937 yılında Goebbels'in Propaganda Bakanlığı'nın verdiği bir bursla ABD'de kamuoyu konusunda doktora yapmaya gitti. İki yıl süresince University of Missouri'de dersler aldı. 1938 yılında üniversitenin öğrenci gazetesinde yazdığı bir makalede nasyonal sosyalizmi anlatıyordu: "Nasyonal sosyalizm ırkların karıştırılmasına karşıdır, çünkü bunu ulusal özelliklerin sürdürülmesi açısından tehlikeli bulur. Tarihte, ırkların karışması sonucu çöken büyük uluslar konusunda yeterince örnek vardır" (Aktaran, Simpson, 1996: 152).

Noelle-Neumann, 1939 yılında Almanya'ya döndü ve tezini Almanya'da tamamladı. Doktora tezi üç bölümden oluşmaktaydı. İlk bölümde kamuoyunun siyasal rolünü kuramsal ve felsefi açıdan tartışıyordu ve Simpson'un iddiasına göre, bu bölümde dile getirilen görüşlerin özü suskunluk sarmalında yer almaktaydı. İkinci bölümde kamuoyu araştırma teknikleri hakkında bilgiler veriliyordu. Son bölümde ise savaşın hemen öncesinde Amerikan kamuoyunun Nazi Almanyasına karşı tutumu ele alınmaktaydı (Simpson, 1996: 153). Berlin Üniversitesi birkaç ay içinde bu tezi yayımladı. Leo Bogart, tezde dile getirilen görüşlerden bazı alıntılar yapıyor:

"Siyasetçilerin kamuoyunu manipule edebilmeleri için güvenilir bir anket sistemi gerekmektedir. Böylece siyasetçiler sadece etkili olup olmadıklarını öğrenmekle kalmayacaklar,

aynı zamanda yönetilenlerin gerçek durumlarını da öğreneceklerdir..."

"Amerikan düşünsel yaşamını tekelleri altında bulunduran Yahudiler, 1933 yılından beri Almanya karşıtı bir kışkırtma kampanyasını sürdürmektedirler. Amerikan basını Almanyadaki Yahudilerin durumunu tümüyle çarpıtılmış biçimde yansıtmaktadır" (Bogart, 1991: 48).

Ayrıca tezde Amerikan kamuoyunun Almanlara karşı olumlu tutumlara sahip olduğu, ancak gazetelerde yer alan Almanya karşıtı haberler sonucu çoğu Amerikalının gerçek tutumlarını açıklamaktan çekindiği belirtilmektedir (Simpson, 1996: 153). Aslında bu görüş suskunluk sarmalı kuramında da tekrarlanmaktadır. Daha doğrusu, suskunluk sarmalı kuramı bu temel düşünceye dayanmaktadır.

Noelle-Neumann, tezinde dile getirdiği görüşlerin, gerçek görüşlerini yansıtmadığını, sadece diktatörlüklerde yaygın olan bir pratiğe başvurduğunu ileri sürmektedir. Tezinin başına ve sonuna Nazilerin hoşuna gidecek propaganda pasajları koyarak, yaptığı çalışmayı meşrulaştırdığını söylemektedir. Hatta daha da ileri giderek, tezinde dile getirdiği kamuoyu anlayışının diktatörlüklerde gerçekleşmesinin mümkün olmadığını, dolayısıyla da aslında Nazi karşıtı bir çalışma yaptığını söylemektedir (Noelle-Neumann, 1992: 10).

Noelle-Neumann 1939 yılında **Deutsche Allgemeine Zeitung** gazetesinde gazeteciliğe başlar. Zaten o yıllarda Nasyonal Sosyalist Parti tüm gazeteleri ele geçirmiştir. Bu gazetedeki yazılarında Alman siyasal propagandasının daha başarılı olabilmesi için kullanılabilecek en

yeni yöntemleri tartışmakta, halkın tepkilerinin mutlaka en sağlıklı biçimde alınması gerektiğini söylemektedir (Simpson, 1996: 153).

1940 yılında Propaganda Bakanı Goebbles, entellektüellere hitap edecek bir haftalık haber dergisini (**Das Reich**) yayın hayatına sokar. Noelle-Neumann'a göre bu haftalık dergi Goebbles'in değildir (Noelle-Neumann, 1992: 10), ama hem Almanya'da Goebbles'in denetimi dışında hiçbir yayın organı kalmamıştır hem de Nazi propagandasını anlatan kaynaklar Nazilerin yayın organlarının başında **Das Reich** gazetesini saymaktadırlar (Simpson, 1993: 319; Jowett ve O'Donnel, 1992: 186). Dahası, Goebbles bizzat bu haftalık gazetenin birinci sayfasında yazılar yazmaktadır. Noelle-Neumann, 24 yaşına girdiği 1940 yılında bu gazeteye geçer. Bu gazetede yazılarında iki temel özellik göze çarpmaktadır. Birincisi, Amerikadaki Yahudi etkisini irdeleyen türdeki yazılardır. Örneğin 1941 yılında yazdığı, "Amerikayı kim bilgilendiriyor?" başlıklı yazısı Amerikan medyasının Yahudilerin denetiminde olduğunu ve bu yüzden de Amerikan kamuoyunun Almanya karşıtı haline dönüştürüldüğünü dile getirmektedir:

"Karanlığa uzanarak, **Chicago Daily News** gazetesinin ardında saklanan Yahudiyi bulmak, elini yaban arısı kovanına sokmak gibidir. Aynı anda kırk yerinizden sokulduğunuzda yaban arılarıyla tek tek uğraşmaktan vazgeçersiniz. ABD'de Yahudiler gazetelerde yazarlar, gazetelerin sahibidirler, gazetelere reklam kapılarını açan reklam ajansları üzerinde neredeyse tekel oluşturmuşlardır. Film endüstrisini denetlerler, büyük radyo istasyonlarının ve

sinemaların sahibidirler. Yahudi gazeteciler çok zeki oldukları için Almanya'ya karşı savaşa girmenin en gürültücü avukatları değildiler. Kamuoyuna eriştiklerinde bir grup olarak hareket etmek yerine çeşitli yönlerden gelirler... Amerikadaki en has Yahudi gazeteleri, herkesin de bildiği gibi **New York Times** ve **New York Post**'tur. Bu gazetelerde bile Yahudi propagandasını kolaylıkla farkedemezsiniz. Gerçek anlamda güçlü yorumcular (köşe yazarları) yazılarında yansız bir dil kullanarak Alman-kaşıtı gündemlerini gizlerler. Bunların içinde en akademik olanı, Alman kökenli bir Yahudi olan Walter Lippmann'dır. Bu kamufleji en iyi kullanan odur. Bir zamanlar Roosevelt'e muhalif olan Lippmann şimdi müdahaleyi sonuna kadar desteklemektedir" (Simpson, 1996: 149).

Aslında bu Yahudi düşmanlığı Nazi propagandasının temelini oluşturmaktadır. Naziler, dünyadaki bütün kötülüklerin kaynağı olarak Yahudileri görmektedirler.

Noelle-Neumann'ın ikinci grupta sayılabilecek yazıları Almanya'daki kamuoyuna ilişkin yazılardır. Bu yazılarında, Noelle-Neumann yaptığı tren gezilerini anlatmakta ve tren yolculuğu esnasında yaptığı konuşmalardan izlenimler aktarmaktadır. Aslında, tren yolculuklarında bir tür geri besleme alma fikri, Nasyonal Sosyalist Parti adına kamuoyu araştırmaları yapan Otto Ohlendorf'undur. Burada göze çarpan bir özellik, Ohlendorf'un yönetime sunduğu gizli raporların konularıyla Noelle-Neumann'ın yazılarındaki konular arasında büyük bir benzerlik oluşudur (Simpson, 1996: 156).

Noelle-Neumann'ın suskunluk sarmalı isimli kitabında, tren testi ayrı bir başlık altında anlatılmaktadır. Bu yöntem, deneklerin belirli sorunlarda yanındaki yolcularla konuşma

isteklerini araştırmak için kullanılmaktadır (Noelle-Neumann, 1984: 16). Noelle-Neumann'ın bazı soruları şöyle başlar: "Beş saat süren bir tren yolculuğuna çıktığınızı varsayalım. Aynı kompartımanda oturan bir kişi hakkında oldukça destekleyici biçimde konuşmaya başlarsa, sohbete katılır mısınız?" (Noelle-Neumann, 1991: 278).

Noelle-Neumann 1942 yılında **Das Reich**'ten ayrılır ve **Frankfurter Allgemeine Zeitung** gazetesine geçer. Bu yıllar, Almanya'nın cephelerde yenilgiye uğramaya başladığı yıllardır ve artık Noelle-Neumann'ın yazılarında Yahudi düşmanlığı sayılabilecek ifadeler yer almamaktadır (Simpson, 1996: 158).

Savaş sona erdiğinde Noelle-Neumann tekrar ortaya çıkar ve işgal altındaki Almanya'da Amerikalılar için kamuoyu araştırmaları yapmayı önerir. Ancak reddedilince kocasıyla birlikte **Allensbach Institut für Demoskopie**'yi kurar (Bogart, 1991: 49).

Değerlendirme:

Elisabeth Noelle-Neumann'ın Hitler dönemi Almanya'sındaki etkinlikleri, onun sadece bir Nazi sempatizanı olmadığını, aynı zamanda Nazi propaganda aygıtının da önemli bir teorisyeni olduğunu gözler önüne sermektedir. Noelle-Neumann'ın, "toplama kamplarına konulma tehdidi altındaydım. Yazdığım yazıları isteyerek yazmadım, onları yazmak için görevlendirilmiştim" biçimindeki savunuları (Noelle-Neumann, 1992: 14), suskunluk sarmalı kuramında Alman gazetecilere ilişkin suçlamalarıyla çelişmektedir. Noelle-Neumann'a göre, (kapitalist ve tekelci bir yapıya sahip ve

dolayısıyla muhafazakar politikaları destekleyen patronların denetimindeki Alman medyasında) çalışan gazeteciler haberlerinde patronun eğilimini değil de kendi siyasal eğilimlerini aktarmaktadırlar. Aynı savunma yazısında şunları da söylemektedir: "Eğer (o dönemde) anti-Semite (Yahudi düşmanı) olsaydım, büyük olasılıkla Nazilere katılırdım. 1940 yılına kadar, ekonomi ve medya üzerinde güçlü bir Yahudi etkisi olduğuna inanmıştım: bu inanç 1930'lu yıllarda hem Almanya'da hem de Amerika'da oldukça yaygındı. Ama Nazilerin Yahudilerle ilgili görüşlerini hiçbir zaman benimsemedim. Dahası, benim o dönemdeki yazılarımın sadece birkaç pasajının Yahudilere ilişkin olduğunu belirtmem gerekir. Bu konu, benim çok fazla dikkat harcadığım bir konu değildi" (Noelle-Neumann, 1992: 14).

Acaba Noelle-Neumann'ın 1970'lerde geliştirdiği suskunluk sarmalı kuramı, onun geçmişte yaşadığı deneyimlerden etkilenmiş midir? Ya da soruyu şöyle soralım: Herhangi bir alanda geliştirilen kuramı değerlendirirken kuramı geliştiren kişinin dünyaya bakış açısını, özgeçmişini bilmek önemli midir? Bu soruya dolaylı bir yanıt vereceğim. Örneğin Noelle-Neumann, medyanın etkilerinin sınırlı olduğunu ilk kez görgül olarak kanıtlamaya çalışan Paul Lazarsfeld'i medya sektöründen gelen baskılara boyun eğmekle suçlamaktadır (Noelle-Neumann, 1983: 161). Lazarsfeld'e benzer bir suçlamayı Todd Gitlin de yapmaktadır. Todd Gitlin'e göre Lazarsfeld çalışmalarını, kendisini Avusturya'dan Amerika'ya götüren Rockefeller Vakfı'nın talepleri doğrultusunda gerçekleştirmiştir (Gitlin, 1981: 97-98). Gitlin'in Lazarsfeld'e yönelttiği suçlamayı İrfan Erdoğan ve Korkmaz Alemdar da

yapmaktadır: "Lazarsfeld araştırmalarında *etki* üzerinde durmuştur. Aradığı etki daha çok araştırmayı isteyen ya da destekleyen (parayı veren) aradığı etkidir.." (Erdoğan ve Alemdar, 1990: 60). Eğer bu suçlamaları göz önüne alırsak, Lazarsfeld'in bulgularını ihtiyatla değerlendirmemiz gerekmektedir. Benzer bir yöntemi Noelle-Neumann için uygulamakta da bir sakınca yoktur. Ya da en azından, Noelle-Neumann'ın geçmişte yaptıkları ve söyledikleriyle güümüzde yaptıkları ve söylediklerinin karşılaştırılması, onun kuramsal çabasını daha da anlamlı hale getirebilir. Nitekim, onun 1970 sonrası yazılarıyla 1945 öncesi yazılarını karşılaştırırsak, arada büyük benzerlikler olduğunu görebiliriz:

1. Noelle-Neumann kültürel ve etnik çoğulculuğu tehlikeli görmektedir. 1945 öncesinde ırkların karışımının tehlikesinden söz ederken, günümüzde Almanya'daki yabancıların kendi kültürel kimliklerini korumaya çalışmalarını Alman kültürüne karşı bir tehlike olarak görmektedir. Dolayısıyla Alman kültürünü korumak için yabancılar ve özellikle de Türklere yönelik şiddeti örtük biçimde onaylamaktadır.

Noelle-Neumann'ın günümüz Almanya'sındaki yabancılar bakış açısı 1945 öncesinde Yahudilere bakış açısına benzemektedir. 1993 yılında, Almanya'da yaşayan Türklere yönelik ırkçı saldırılar konusunda görüşlerini soran **International Herald Tribune** gazetesine şunları söylüyor:

Soru: *Almanya'da yeniden canlanan yabancı düşmanlığının yol açtığı şiddetin kökenleri nelerdir?*

E. Noelle-Neumann: Asıl sorun, son yıllarda siyasal sığınma hakkı isteyen yabancıların sayısındaki artıştır. Mülteci

sayısındaki artış Almanların korkularını artırmıştır. Artık Almanlar kendilerini kendi yurtlarında yabancı olarak görmekte, değerleri ve davranışları oldukça farklı olan insanlarla karşı karşıya gelmekten korkmaktadırlar.

Soru: *Ama yabancılara yönelik şiddetin en önemli kurbanları Almanya'da yıllardır yaşayan Türkler değil mi?*

E.N-N: Amerikalıların bunu anlaması kolay değil, ama bu ülkede birbuçuk milyon Türk yaşıyor ve bütünleşmek istemiyorlar. Acaba Amerikalılar, Amerikalı olmayı reddeden göçmenler tarafından kuşatılmış bir şekilde yaşamak isterler mi?

Soru: *Uzun süredir Almanya'da yaşayan Türklere ve diğer yabancılara çifte vatandaşlık hakkı tanımak sorunu çözmez mi?*

E.N-N: Kulağa hoş geliyor, ama çifte vatandaşlığın anlamı, Alman değerlerini, Alman davranışını ve Almancayı benimsemeden Alman vatandaşı haline gelmek demek oluyor. Bu tartışma sosyal bilimlerin temel öğretilerini görmezden gelmektedir. İnsanları eğiterek istemedikleri birşey haline getirebileceklerini sanan siyasal liderler büyük yanılgı içindedirler. Bunlar tehlikeyi görememektedirler. Toplumların ve bireylerin iyi yönde geliştiremeyeceklerini söylemiyorum, ancak, bir toplum bilimci olarak insan doğasına özgü belli ilkeleri kabul etmemiz gerektiğini düşünüyorum (Simpson, 1996: 161-162).

Öte yandan, Türkiye'de kamuoyu araştırmalarının kurucularından birisi olan Nermin Abadan-Unat Almanya'daki yabancı düşmanlığının kökenlerini şöyle açıklıyor:

"Alman tarihini inceleyen herkes yabancı düşmanlığının kökünde yoğun bir Yahudi düşmanlığının yattığını bilir. Luther'den günümüze kadar sayısız düşünür yayınlarında

Yahudilerin, a) Almanlardan farklı, b) toplumu sarsan sömürücü yaratık oldukları ve c) bir an önce bunların temizlenmesi gerektiği türünden fikirler savunmuşlardır. Alman toplumu 1960'lardan sonra yüksek sayıda yabancı işçi kabul edince Yahudi düşmanlığı büyük bir kolaylıkla yabancı (esas olarak Türk) düşmanlığına dönüştürüldü" (Abadan-Unat, 1997: 18).

Abadan-Unat'ın sözünü ettiği düşünürlerin başında Elisabeth Noelle-Neumann'ın geldiği konusunda artık kuşku yoktur.

2. Demokrasi anlayışı otoriter bir bakış açısını yansıtmaktadır. 1945 öncesi yazılarında Amerikan demokrasisinin halkı manipüle etme gücüne sahip olan zenginlerin (ve yahudilerin) hizmetinde olduğunu öne sürerken (Simpson, 1996: 159), suskunluk sarmalına ilişkin yazılarında da günümüz demokrasilerini kitle toplumcu bir bakış açısından ele almaktadır. Tıpkı kitle toplumu kuramcıları gibi, kitleyi atomlaşmış, korkak, kolay manipüle edilebilir kişilerden oluşan bir sürü gibi görmektedir. Oy verme davranışını fikir iklimine indirgemekle, diğer etmenleri önemsizleştirmektedir. Ona göre, medya bir ülkedeki fikir iklimini manipüle ederek kimin kazanacağını belirleyebilmektedir.

Bu düşüncenin bir an için doğru olduğunu varsayalım ve Almanya'da 1945 sonrasında yapılan seçim sonuçlarına bakalım. Hristiyan Demokrat Parti 1949 yılından itibaren 1965 yılına kadar girdiği bütün seçimleri kazanmıştır. 1969 yılından itibaren ise Sosyal Demokrat Parti dönemi başlamış ve 1980'e kadar devam etmiştir. 1980'de yeniden seçimleri kazanan Hristiyan Demokrat Parti halen iktidardadır (Conradt, 1993:

222). Almanya'daki medyanın yapısı ve gazetecilerin siyasal eğilimleri değişmediğine göre, seçim sonuçlarındaki bu değişimleri nasıl açıklayacağız? Noelle-Neumann'ın suskunluk sarmalı kuramını dayandırdığı veriler, Almanya'da Sosyal Demokrat Partinin iktidarda olduğu dönemlerdir. Ama aynı dönemleri, dünyada sol düşüncenin yükselişe geçtiği dönemler olarak değerlendirmek de mümkündür. Türkiye'de bile, Cumhuriyet Halk Partisi, tarihindeki en yüksek oy oranına bu dönemde ulaşmıştır. 1980 sonrası ise sadece Almanya'da değil, İngiltere, ABD ve Türkiye'de de yeni sağın yükselişe geçtiği ve uzun yıllar iktidarda kaldığı yıllar olmuştur. 1990'larda solun tekrar yükselişe geçtiğini görüyoruz. Önce ABD'de Demokrat Parti 12 yıl aradan sonra iktidara geldi, ardından İngiltere'de İşçi Partisi 16 yıl sonra seçimleri kazandı. Oysa her iki ülkede de başat medya büyük tekellerin elindedir ve bu tekeller geleneksel olarak sağ partileri desteklemektedir.

3. Sosyal demokrat gazetecilerin çoğunlukta olduğu medyayı, toplumsal değerleri ve mevcut statükoyu bozmakla ve egemen fikir iklimini çarpıtmakla suçlamaktadır. Ona göre, Almanlar ikinci dünya savaşının ardından tekrar kazandıkları özgüvenlerini televizyonun sahneye çıkmasıyla birlikte yitirmeye başlamışlardır, çünkü televizyon Almanların olumlu niteliklerinden çok olumsuz niteliklerine gönderme yapmaktadır (Noelle-Neumann, 1980: 661-62). Daha önce de benzer suçlamaları Amerikan medyası için yapıyordu.

Son olarak, suskunluk sarmalı konusunda bir yorum yapmak istiyorum. Noelle-Neumann'ın kuramına adını veren sarmal, olumsuz sarmaldır. Yani daha çok, insanların neden konuşmak istemedikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Oysa

kuramda da içerildiği gibi, olumlu bir sarmal da söz konusudur. Buna suskunluğun karşıtı olan **konuskanlık sarmalı** adını verelim. Eğer Noelle-Neumann'ın varsayımları doğruysa ve görgül olarak kanıtlanabiliyorsa, herhangi bir konuda kendi görüşlerinin fikir iklimi içinde daha fazla desteklendiğini gören kişiler daha fazla konuşma eğiliminde olacaklardır. Yapılan araştırmalar, herhangi bir sorun üzerinde konuşma konusunda, insanların toplumsal ve demografik özellikleri, sorunun doğası ve sorunun kişiyi doğrudan ilgilendirip ilgilendirmemesinin dışlanma korkusundan daha belirleyici olduğunu ortaya koymaktadırlar (Price ve Allen, 1990: 373). Dolayısıyla konuşkanlık sarmalını işleten dışlanma korkusu değil, kişinin soruna verdiği önemdir.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, Nermin, "Almanya geçmişini yenemiyor," **Milliyet**, 10 Nisan 1997, s. 18.
- Başcı, Engin, "20 Ekim 1991 Erken Genel Seçimleri için siyasal kamuoyu yoklamaları," **A.Ü. İLEF Yıllık '92**, 1993, s. 189-205.
- Bogart, Leo, "The pollster and the Nazis," **Commentary**, August 1991, s. 47-49.
- Bozell, L. Brent ve Brent H. Baker, **And That's The Way It Isn't**, Alexandria, Virginia: Media Research Center, 1992.
- Conradt, David P., "Germany," der., M. Donald Hancock v.d., **Politics in Western Europe**, Chatham, NJ: Chatham House, 1993.

- Erdoğan, İrfan ve Korkmaz Alemdar, **İletişim ve Toplum**, Ankara: Bilgi, 1990.
- Fejes, Fred, Eleştirel Kitle İletişim Araştırması ve Medya Etkileri," çev. ve der., Mehmet Küçük, **Medya, İktidar, İdeoloji**, Ankara: Ark, 1994, s. 251-269.
- Gitlin, Todd, "Media Sociology: The Dominant Paradigm," der., G. Cleveland Wilhoit, **Mass Communication Review Yearbook 2**, London: Sage, 1981, s. 73-121.
- İrvan, Süleyman, "1991 Erken Genel Seçimleri ve Milliyet-Konda Kamuoyu Araştırmaları," **A.Ü. İlef Yıllık '92**, 1993, s. 207-222.
- Jowett, Garth S. ve Victoria O'Donnell, **Propaganda and Persuasion**, 2. bs., London: Sage, 1992.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem, **İnsan ve İnsanlar**, 8. bs., İstanbul: Evrim, 1992.
- Katz, Elihu, "Publicity and Pluralistic Ignorance: Notes on the Spiral of Silence," der., Wartella ve Whitney, **Mass Communication Review Yearbook 4**, 1983, s. 89-99.
- Kepplinger, Hans Mathias ve Renate Köcher, "Professionalism in the Media World?" **European Journal of Communication**, cilt 5, 1990, s. 285-311.
- Kleinsteuber, Hans J. ve Bettina Peters, "Media Moguls in Germany," der., Jeremy Tunstall ve Michael Palmer, **Media Moguls**, London: Routledge, 1991, s.184-205.
- Kleinsteuber, Hans J. ve Peter Wilke, "Germany," der., Bernt Stubbe Ostergaard, **The Media in Western Europe**, London: Sage, 1992, s. 75-94.

- Lazarsfeld, Paul F. ve diğerleri, **The People's Choice**, 3. bs., New York: Columbia University Press, 1968.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, "The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion," **Journal of Communication**, cilt 24, 1974, s. 43-51.
- Noelle-Neumann, Elisabeth, "Mass Media and Social Change in Developed Societies," der., G. Cleveland Wilhoit, **Mass Communication Review Yearbook 1**, 1980, s. 657-678.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, "The Effect of Media on Media Effects Research," **Journal of Communication**, Summer 1983, s. 157-165.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, **The Spiral of Silence: Public Opinion - Our Social Skin**, Chicago: University of Chicago Press, 1984.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, "The Theory of Public Opinion: The Concept of the Spiral of Silence," der., James A. Anderson, **Communication Yearbook 14**, 1991, s. 257-287.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, "The Pollster and the Nazis," **Commentary**, January 1992, s. 9-15.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, "Public Opinion and Rationality," der., Theodore L. Glasser ve Charles T. Salmon, **Public Opinion and the Communication of Consent**, New York: The Guilford Press, 1995, s. 33-54.
- Noelle- Neumann, Elisabeth, "Suskunluk Sarmalı Kuramının Medyayı Anlamaya Katkısı," çev. ve der., Süleyman İrvan, **Medya, Kültür, Siyaset**, Ankara: Ark, 1997, s. 223-232.

- Öke, M. Kemal, **Gazeteci: Türkiye'de Basın çalışanları Üzerine Bir İnceleme**, Ankara: ÇGD Yayınları, 1994.
- Price, Vincent, **Public Opinion**, London: Sage, 1992.
- Price, Vincent ve Scott Allen, "Opinion Spirals, Silent and Otherwise," **Communication Research**, cilt 17, 1990, s. 369-392.
- Sazak, Fikret, "20 Ekim 1991 Erken Genel Seçimleri için Siyasal Kamuoyu Yoklamaları," **A.Ü. İlef Yıllık '92**, 1993, s. 223-235.
- Schoenbach, Klaus, "Mass Media and Election Campaigns in Germany," der., Frederick J. Fletcher, **Media, Elections and Democracy**, Toronto: Dundurn Press, 1991, s. 63-86.
- Simpson, Christopher, "U.S. Mass Communication Research, Counterinsurgency, and Scientific Reality," der., William S. Solomon ve Robert W. McChesney, **Ruthless Criticism: New Perspectives in U.S. Communication History**, Minneapolis: University of Minnesota Press, 1993, s. 313-348.
- Simpson, Christopher, "Elisabeth Noelle-Neumann's 'Spiral of Silence' and the Historical Context of Communication Theory," **Journal of Communication**, cilt 46, 1996, s. 149-171.
- Speier, Hans, "The Rise of Public Opinion," der., Robert Jackall, **Propaganda**, London: McMillan, 1995, s. 26-46.

- Tokinoya, Hiroshi, "A Study on the Spiral of Silence Theory in Japan," **Keio Communication Review**, sayı 18, 1996, s. 33-44.
- Waldahl, Ragnar, "Siyasal Tutumlar ve Kamuoyu," çev., Süleyman İrvan, **İletişim** (G.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi), sayı: 1-2, 1994, s. 57-82.